Славянскі НАБАТ

7 – 13 августа 1997 г. №13

Лаўрэат фестывалю гарманіст Анатоль НОВІКАЎ з Жодзіна

Ансамбль «Лявоны» з Воранава

Выступае Мінскі гурт «Шчодрыца»

КАРАГОД СЯБРОЎ

Вось і адзвінеў цымбаламі, адспяваў гармонікам і жалейкай Другі Міжнародны фестываль народнай музыкі. Толькі два гады ён завецца Міжнародным, а да таго быў рэспубліканскім. Спачатку меў назву «Звіняць цымбалы» і два гады запар праводзіўся ў Віцебску. Потым на два гады перабраўся ў Магілёў, дзе вельмі моцныя традыцыі выканання на гармоніку, бо побач Расія, а там, як вядома, гэта амаль галоўны інструмент. Таму і дабавілася ў назву фэста «і гармонік», так і прыжылося.

Што і не дзіўна: крочаць цымбалы з гармонікам у беларускай народнай культуры побач з далёкай даўніны. Як, напрыклад, у Пастаўскім раёне. Тут у вёсцы Груздава спрадвеку цымбалы гучалі, былі і свае адметныя выканаўцы, і свая навучальніцкая школа. А непадалёк, у вёсцы Варапаева, панаваў гармонік, і мясцовая выканальніцкая школа выгадавала нямала вядомых музыкаў-гарманістаў. І наогул гэты край, які завуць Паазер'ем, надта ўжо музычным быў. А ансамблі тутэйшыя раней запрашалі на вяселлях пайграць нават да суседзяў, у Польшчу і Літву. Здаўна і аркестры тут існавалі, як у тым жа Груздаве. Тутэйшы цымбальны аркестр яшчэ у 30-я гады прымаў удзел у алімпіядах народнага мастацтва.

Вось таму, напэўна, і знайшоў сябе гэты фэст менавіта тут, у Пастаўскім краі, дзе так удала спалучыліся старадаўнія традыцыі з сённяшней цікавасцю да народнай культуры. У мясцовай музычнай школе, якою кіруе Анатоль Собаль, дзяцей навучаюць граць на старадаўніх выробленых мясцовымі майстрамі інструментах, а настаўнікамі ў іх — іхнія ж дзяды. А той жа дырэктар школы не толькі навучальнымі планамі займаецца, а і народным ансамблем кіруе, сам выдатна грае на гармоніку, дачку вывучыў на цымбалах. Ансамбль так і завецца — «Паазер'е», і галоўнай сваёй мэтай ставіць захаванне і развіццё мясцовых музычных традыцый.

А яны тут — багацця незлічонага. Многае ўжо запісана ад старых музыкаў, і выконваецца шматлікімі аркестрамі рэспублікі, у тым ліку і Дзяржаўным Акадэмічным народным аркестрам імя Жыновіча. Дарэчы, менавіта з гэтым цудоўным прафесійным калектывам пастаўчане і сыгралі на сёлетнім фэсце сваю мясцовую «Груздаўскую польку», выклікаўшы ў публікі сапраўдныя авацыі. А ўжо тое, што на Пастаўскі фэст прыязджаюць гэты аркестр ці Дзяржаўны народны хор імя Цітовіча, сведчыць аб высокім узроўні і значнасці Пастаўскага фестывалю. Аб гэтым у час яго правядзення гаварылі шматлікія госці з славянскіх краін. Ала Захарава, кіраўнік ансамбля «Русь» з падмаскоўных Мыцішчаў, з захапленнем гаварыла, што расіяне ўражаны цудоўнай арганізацыяй фестывалю, яго разнабаковай, насычанай праграмай, найвысачэйшым узроўнем калектываў і салістаў, якія выступілі — падчас фестывалю. Кіраўнік польскай дэлегацыі пан Адам Вільчэўскі падкрэсліў значэнне такого фестываля ў агульным духоўным яднанні славянскіх народаў, якое адчувалася тут неяк з асаблівай вастрынёю. У песнях, найграшах, нават прыпеўках быццам бы адкрываліся глыбіня, шчодрасць, весялосць славянскай душы, і не так важна, ці беларус гэта быў, ці паляк, ці расіянін, ці ўкраінец. Дарэчы, тыя ж украінцы тут не ўпершыню: ансамбль з сяла Княждвор Івана-Франкоўскай вобласці быў ужо лаўрэатам 8-га Пастаўскага фестывалю, і як лаўрэат атрымаў пуцёўку і сёлета.

Да слова, адметнасцю сёлятнега, дзесятага па ліку, юбілейнага фэсту быў неконкурсны ўдзел калектываў, бо запрошаны былі толькі лаўрэаты ўсіх дзевяці мінулых конкурсных фестываляў. Канкурсантамі ж былі індывідуальныя выканаўцы на розных народных інструментах і прыпевачнікі. І колькі ж майстэрства, колькі артыстызму, адданасці народнаму інструменту, народнаму жарту было ў гэтым конкурсе, які традыцыйна называўся «Хто каго»! А патрэбавальная пастаўская публіка шчырымі апладысментамі падтрымлівала выступленні лепшых. Імі сярод гарманістаў аказаліся Анатоль Новікаў з Жодзіна, Пятро Астапчук со Століна, Андрэй Максім-чык і Міхаіл Касцюкевіч з Мінска, Міхась Рубанік з Мсціслаўя, Сяргей Пагарэльскі з Сянна. Ды і цымбалісты не адставалі. віртуозна гралі не толькі нашыя, беларусы, але і госці з Украіны, Венгрыі, Малдавіі. Цымбалы ў гэтых краінах таксама вельмі папулярныя, і народныя выканальніцкія школы маюць багатыя традыцыі.

Цікава, што гістарычна прыйшлі да нас цымбалы з Усходу, а раней вядомыя яны былі нават і ў Кітаі. Але неяк да сэрца прыйшоўся іх срэбны гук еўрапейцам, асабліва славянам, і прыжыліся яны тут, мабыць, навечна. Аб гэтым у час творчай лабараторыі, арганізаванай у адзін з фестывальных дзён, расказвала вядомая венгерская цымбалістка, Прэзідэнт сусветнай асацыяцыі цымбалаў Вікторыя Херэнчар, якая была на фестывалі ў якасці члена журы. Так цымбалы сталі своеасаблівым сімвалам яднання славянскіх і некаторых іншых еўрапейскіх народаў, якое яскрава прадэманстраваў фестываль.

Наогул, фестываль сабраў больш за 400 [illegible] удзельнікаў і гасцей. А жадаючых было яшчэ больш, бо фестываль, які ўжо мае свае трывалыя традыцыі, сваю адметную праграму, а галоўнае — сваю высокую мэту, стаў даўно вядомым і прэстыжным сярод музыкантаў і прыхільнікаў народнага мастацтва. Вельмі спрыяюць ягонаму правядзенню і адносіны мясцовых улад, якія робяць усё магчымае, каб ён атрымаўся на ўзроўні. Задоўга да фестывалю пачынаюць рыхтавацца да яго старадаўнія Паставы, і заўсёды яны сустракаюць гасцей прыгажосцю і ўтульнасцю сваіх вуліц і плошчаў, квеценню садоў і паркаў, смачнымі абедамі ў мясцовым рэстаране. І нават прыгожай парадной формай міліцыянераў, якія з вялікай адказнасцю і карэктнасцю працуюць з першай да апошняй хвіліны фестывалю. Таму, можа, ніколі нічога непрыемнага не здараецца, бо надта ўжо пастаўчане перажываюць за імідж свайго горада, які стаў па-еўрапейску фестывальным. Больш за ўсіх клопату дастае старшыні райвыканкама Васілю Чэпіку ды яго намесніцы Але Кейзік. Але клопат гэты вельмі прыемны. Бо колькі прыгажосці нясе фестываль, не кажучы ўжо пра бясконцыя канцэрты! Ну калі б яшчэ сучасныя Паставы пабачылі такія дзіўныя феерверкі, створаныя по матывах славутага беларускага феерверкмайстра XVII стагоддзя Казіміра Семяновіча, калі б пачулі на Тройцу выступленне ў мясцовым касцёле цудоўную ігру на аргане Ксеніі Пагарэлавай з Полацка, ці ансамбля старадаўняй музыкі «Кантрданс» з Баранавічаў?

А начны пастаўскі баль пад зоркамі на цэнтральнай плошчы! Гэта ж былі незабыўныя ўражанні, калі на сцэне змянялі адзін аднаго лепшыя ансамблі з Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы, Беларусі, а ўся плошча спявала і танцавала разам з імі. У адзіным карагодзе адплясвалі людзі з цяпер ужо стаўшых рознымі краінаў, а іх рукі і сэрцы яднalі родныя мелодыі, знаёмыя рытмы.

Баль атрымаўся на славу, і нават конкурс у час яго прайшоў: хто больш збярэ вакол сябе публікі, які ансамбль здолее найбольш зацікавіць сваім мастацтвам. Пераможцамі сталі госці з Украіны, якія і атрымалі за сваё ўменне жывога барана. А другое месца па папулярнасці падзялілі «Крупіцкія музыкі» і мінская «Шчодрыца». Ім патрабавальнае журы ўручыла па маленькаму парсючку.

Скончыўся фестываль, раз'ехаліся госці, атрымалі перадых гаспадары, але ўспаміны аб гэтым цудоўным свяце яшчэ доўга будуць заставацца ў кожнага яго ўдзельніка. Бо такія ўжо мы: і праблем у нас шмат, і клопатаў аб хлебе надзённым, але ж ніколі-ніколі не жыла душа славянская толькі хлебам. Побач з ім заўсёды была песня. Яны спрадведку нераздзельныя, як вось тут, у Пастаўскім краі. І чамусьці верыцца, што жыццё наша стане ўсё ж прыгожым, такім, як наша песня. А фестываль Пастаўскі і ў наступным годзе, і яшчэ праз дзесяць гадоў будзе зноў збіраць карагод сяброў з усяго свету, тых, хто любіць і шануе цымбалы, народную культуру і глыбокія, мудрыя, прыгожыя народныя традыцыі.

Валянціна ТРАМБІЦКАЯ,
член журы фестывалю,
дацэнт Беларускага
універсітэта культуры

Фота Мікалая ШАРАЯ

Ансамбль «Паазер'е» з горада Паставы

Гарманіст Міхаіл СЛІЗКІ з Мінска, які атрымаў спецыяльны прыз Міністэрства культуры РБ як аўтар «Песні аб Пастаўскім фестывалі»

Пастаўскія гледачы ўважліва сачылі за выступленнямі самадзейных артыстаў